



BETAGRO
LET'S MAKE LIFE BETTER

คู่มือการเลี้ยงสุกร

**การจัดการสุกรพันธุ์
การจัดการสุกรอนุบาล
การจัดการสุกรระยะรุ่น-ชน**

โรคที่สำคัญในสุกรแต่ละระยะ

บริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน)



การจัดการฟอสเฟตทดแทน

ฟอสเฟตทดแทนหรือฟอสเฟตหมุนเวียนที่จะนำไปใช้ในการผลิตของฟาร์มสุกรจัดว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง และมีส่วนรับผิดชอบอยู่ครึ่งหนึ่งของผลการผสมติด และการเข้าคลอด รวมถึงจำนวนลูกแรกเกิด ดังนั้นการจัดการฟอสเฟตหมุนเวียนจึงมีความสำคัญเท่ากับการจัดการสุกรสาวทดแทนในฟาร์ม ขั้นตอนและรายละเอียดในการจัดการมีดังต่อไปนี้

1. สถานที่

ควรจัดการเตรียมรับเช่นเดียวกับที่กล่าวไว้ในหัวข้อการจัดการสุกรสาวทดแทน จะแตกต่างกันก็แต่ในรายละเอียดของพื้นที่ต่อตัว ในฟอสเฟตทดแทนนั้นจะใช้พื้นที่ต่อตัวอย่างน้อย 6 ตารางเมตรทั้งนี้เพื่อให้ฟอสเฟตได้มีบริเวณออกกำลังกาย สร้างความสมบูรณ์แข็งแรงของกล้ามเนื้อ และ กระดูกโครงสร้าง

2. น้ำ

แนะนำให้จัดการเช่นเดียวกับที่กล่าวไว้ในหัวข้อการจัดการสุกรสาวทดแทน

3. อาหาร

การจัดการในจุดนี้ขั้นตอนการปฏิบัติสามารถดูได้ในหัวข้อ การจัดการสุกรสาวทดแทน เพียงแต่มีรายละเอียดแตกต่างกันอยู่เรื่องเดียว ก็คือเรื่องปริมาณอาหารที่ให้ฟอสเฟตหมุนเวียนควรควบคุมให้อยู่ที่ 2.0 –2.4 กิโลกรัมต่อตัวต่อวันทั้งนี้ก็เพื่อชะลอการเจริญเติบโตที่รวดเร็วเกินไป ช่วยป้องกันปัญหาการใช้งานได้ไม่ยาวนาน และปัญหาขาเจ็บได้ดีทีเดียว เช่นเดียวกันในช่วงการเป็นฟอสเฟตใช้งานการให้อาหารยังคงจำกัดปริมาณอาหารที่ให้ให้อัตราเดียวกันกับฟอสเฟตหมุนเวียน การเพิ่มปริมาณอาหารที่ให้จะพิจารณาให้เพิ่มเมื่อพบว่าสภาพร่างกายผอมและหรือการใช้งานอยู่ในเกณฑ์ปกติ จึงกลับมาให้อาหารปริมาณที่จำกัดเช่นเดิม

4. การจัดการสุขภาพและภูมิคุ้มกัน

ต้องจัดการป้องกันและรักษาการเจ็บป่วยด้วยยาปฏิชีวนะ พร้อมทั้งสร้างภูมิคุ้มโรคด้วยวัคซีนเช่นเดียวกับที่กล่าวไว้ในหัวข้อการจัดการสุกรสาวทดแทน

5. การควบคุมกำจัดพยาธิ

ให้ความสำคัญกับการกำจัดพยาธิภายนอกและภายใน เช่นเดียวกับสุกรสาวทดแทน

6. การจัดการสภาพแวดล้อมและอากาศ

แนะนำให้จัดการให้มีการระบายถ่ายเทอากาศได้สะดวก มีพื้นที่ต่อตัวที่เหมาะสมสภาพแวดล้อมเย็นแห้ง และสบาย สำหรับการจัดการฟอสเฟตหมุนเวียนทดแทนที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ในช่วงแรกจะจัดการเลี้ยงดูอยู่ที่โรงเรือนเตรียมสุกรทดแทนประมาณ 1 เดือนเมื่อผ่านขั้นตอนการทำวัคซีนและการกำจัดพยาธิจนครบสมบูรณ์แล้ว จึงนำเข้าเลี้ยงดูและจัดการในโรงเรือนผสมพันธุ์ เพื่อทำการฝึกการใช้งานผสมพันธุ์ในลำดับต่อไป

การเตรียมรับสุกรพ่อ – แม่พันธุ์ทดแทน

การจัดการเรื่องสถานที่รับพ่อแม่พันธุ์

จัดหาคอกหรือโรงเรือนโดยเฉพาะไว้เลี้ยงดูและจัดการสุกรทดแทน การแยกสถานที่ไว้เป็นสัดส่วนอย่างนี้จะช่วยให้การจัดการสะดวกและละเอียดถี่ถ้วนมากขึ้น นอกจากนี้ยังให้ผลดีในแง่ของการจัดการสุขภาพ และการป้องกันโรคมีประสิทธิภาพสูงสุด การจัดการเรื่องสถานที่ที่มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 1.1 พันธุ์ล้างทำความสะอาดคอกให้สะอาดหมดจดทุกซอกมุม รวมทั้งอุปกรณ์ให้น้ำให้อาหารและทางเดิน
- 1.2 ทิ้งคอกให้แห้ง ตรวจสอบเช็คซ่อมแซมคอกและอุปกรณ์ใช้งานให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน
- 1.3 พันธุ์ฆ่าเชื้อให้ทั่วบริเวณทั้งพื้นคอก ผึ่งคอก อุปกรณ์ต่างๆ รวมถึงหลังคาโรงเรือน
- 1.4 พักคอกอย่างน้อย 7 วัน ก่อนนำสุกรพันธุ์เข้าเลี้ยง
- 1.5 ควรมีพื้นที่ต่อตัวไม่น้อยกว่า 1.5 ตารางเมตร

การจัดการเรื่องน้ำ

เป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่หลงลืมไม่ได้ เพราะเหตุว่าสุกรพันธุ์ที่ผ่านการขนส่งมานั้นจะมีความเครียด และเกิดการสูญเสียน้ำในร่างกายไปมาก ดังนั้นเมื่อสุกรพันธุ์เดินทางมาถึงฟาร์มจึงต้องการน้ำ เพื่อการกินและเล่นเพื่อบรรเทาความร้อนที่เกิดขึ้นในร่างกาย ในการจัดการเรื่องน้ำมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 2.1 ตรวจสอบเช็คอุปกรณ์ให้น้ำและความพร้อมในการใช้งาน (ไม่รั่วไม่อุดตัน) ก่อนนำสุกรเข้าเลี้ยง
- 2.2 หากใช้จุ่มน้ำ ตรวจสอบเช็คอัตราการไหล ควรจะได้ที่ 1.0 - 2.0 ลิตรต่อนาที จุ่มน้ำควรอยู่ระดับสูงกว่าไหลสุกรประมาณ 10 เซนติเมตร
- 2.3 ความสะอาดของอุปกรณ์ให้น้ำและคุณภาพน้ำ ควรอยู่ในเกณฑ์ที่วางใจได้
- 2.4 เมื่อนำสุกรเข้าเลี้ยงในคอก ต้องให้ได้รับน้ำกินเล่นโดยทันที โดยถ้าหากใช้จุ่มน้ำจะต้องกดเปิดจุ่มน้ำค้างไว้สักประมาณ 1-2 ชั่วโมงหลังการรับเข้าเลี้ยง

การจัดการเรื่องยาและเวชภัณฑ์

4.1 วัคซีน ต้องจัดเตรียมสำหรับสุกรทดแทน เพื่อกระตุ้นภูมิคุ้มกันโรคระบาดและโรคที่สำคัญในพื้นที่ เช่น โรคอหิวาต์สุกร โรคปากและเท้าเปื่อย โรคพิษสุนัขบ้าเทียม โรคพาร์โวไวรัส เป็นต้น นอกจากจัดเตรียมแล้วยังต้องตรวจเช็คดูว่าวัคซีนอยู่ในสภาพดีมีการเก็บรักษาในที่ที่เหมาะสม และ ยังอยู่ในช่วงอายุการใช้งาน หากละลายหลงไปใช้วัคซีนเสื่อมสภาพและหรือหมดอายุให้แก่สุกรทดแทน เราไม่สามารถหวังผลในเรื่องการกระตุ้นภูมิคุ้มกันโรคได้แม้แต่น้อย

4.2 ยา จัดเตรียมพวทยาพ่นกีบ พ่นแผล เช่น เจนเซียนไวโอเล็ต ยาปฏิชีวนะ หรือ ยาด้านจุลชีพชนิดออกฤทธิ์กว้างรูปแบบละลายน้ำ ผสมอาหาร และหรือยาฉีดตามความสะดวกในการใช้ และการจัดหายากำจัดพยาธิภายใน (เช่น พยาธิไล่เดือน พยาธิเส้นด้าย เป็นต้น) และยากำจัดพยาธิภายนอก (โรซีเรื่อน เหา)

การจัดการสภาพแวดล้อมและอากาศ

5.1 อากาศ จัดให้มีการถ่ายเทของอากาศได้สะดวกเพื่อการทดแทนอากาศเสีย ที่เกิดขึ้นในโรงเรือนรวมทั้งการถ่ายเทเอาอากาศร้อน และ ความชื้นออกไปจากโรงเรือนให้ไวที่สุด

5.2 สภาพแวดล้อม บริเวณโดยรอบโรงเรือนต้องจัดการให้โปร่ง เพื่อมิให้ขัดขวางทางลมที่จะระบายเข้าสู่โรงเรือน

5.3 พื้นที่ต่อตัว ต้องจัดให้สุกรทดแทนมีพื้นที่ต่อตัวอย่างน้อย 1.5 ตารางเมตรในสุกรสาว และ 6.0 ตารางเมตรต่อตัวในพ่อสุกรหนุ่ม

การจัดการเรื่องอาหาร

อาหารเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเจริญเติบโต และความสมบูรณ์พันธุ์ของสุกรทดแทนหากจัดการในจุดนี้ไม่ดีพอก็จะทำให้เกิดความชะงักงันของร่างกาย ซึ่งจะส่งผลโดยตรงถึงระบบสืบพันธุ์ และความคงทนในการใช้งาน การจัดการเรื่องอาหารมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ตรวจเช็คอุปกรณ์ให้อาหาร ให้มีความพร้อมในการใช้งาน ก่อนนำสุกรเข้าเลี้ยง

3.2 เลือกอาหารที่มีคุณภาพปลอดภัยและมีโภชนาครบถ้วน และ คุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมตามความต้องการของสุกรพันธุ์ ในช่วงน้ำหนัก 90-120 กิโลกรัมมีความใหม่สด และไม่มีสารปนเปื้อนของเชื้อโรค หรือ เชื้อรา

3.3 การให้อาหารในสัปดาห์แรกควรให้อาหารปริมาณ 1.0 - 1.5 กิโลกรัมต่อตัวต่อครั้ง โดยแบ่งให้วันละ 2 ครั้ง (เช้า - เย็น) พร้อมทั้งสังเกตดูการกิน และการเจ็บป่วยจะได้บำบัดรักษาได้ทันท่วงที ถัดจากช่วงนี้ไปก็ให้อาหารแบบกินได้เต็มที่ตลอดเวลา เพื่อเร่งให้เกิดความสมบูรณ์ของร่างกายโดยเร็วที่สุด



การจัดการสุกรสาวทดแทน

สุกรสาวเปรียบเสมือนโรงงานผลิต การที่แม่สุกรจะผลิตได้ดีแค่นั้นหรือมีความคงทนได้นานเท่าไรจะขึ้นกับการจัดการ ดังต่อไปนี้

การจัดการเรื่องสถานที่ที่รับพ่อแม่พันธุ์

ควรจัดเตรียมให้พร้อมที่จะรับสุกรทดแทน ดังได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อการเตรียมรับสุกรทดแทน หลังจากที่ผ่านมาผ่านการเลี้ยงดูและจัดการในโรงเรือนทดแทนได้ประมาณ 1 เดือน ขึ้นต่อมาแนะนำให้นำเข้าเลี้ยงในโรงเรือนผสมก่อนที่จะนำไปใช้งานผสมพันธุ์ในอีก 1 เดือนข้างหน้า เหตุผลหลักสำคัญที่จะต้องจัดการดังกล่าว ก็เพื่อให้สุกรสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม มีภูมิคุ้มกันโรคเกิดขึ้นอย่างเต็มที่ก่อนที่จะได้รับการผสมพันธุ์

การจัดการเรื่องอาหารและน้ำ

สุกรสาวต้องได้รับอาหารในปริมาณที่พอเพียง โดยมีคุณค่า และ คุณภาพอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมตามที่ได้แนะนำ รายละเอียดไว้ในหัวข้อการเตรียมรับสุกรทดแทน เทคนิคบางประการที่จะต้องจัดการเพิ่มเติมในเรื่องของอาหาร เมื่อสุกรสาวมีน้ำหนักได้ประมาณ 120 กิโลกรัม อายุราว 32 สัปดาห์ (ช่วงเลี้ยงดูในโรงเรือนผสม) จะต้องมีการจำกัดอาหารให้อยู่ที่ 1.8 – 2.0 กิโลกรัมต่อตัวต่อวัน การเพิ่มอาหารให้สุกรสาวจะทำเมื่อเช็คได้ว่าอีก 7-14 วัน จะถึงการเป็นสัด และอยู่ในเกณฑ์การเป็นสัดครั้งที่ 2 หรือ 3 ซึ่งสามารถผสมพันธุ์ได้ การเพิ่มอาหารจะเพิ่มให้ในปริมาณ 2.5-3.0 กิโลกรัมต่อตัวต่อวันเพื่อกระตุ้นให้เกิดการตกไข่ที่มากขึ้น

การควบคุมกำจัดพยาธิ

เพื่อเป็นการจัดการรบกวนที่ก่อให้เกิดความเครียด และสุขภาพทรุดโทรมกับสุกรทดแทนจำเป็นต้องมีการกำจัดพยาธิทั้งพยาธิภายนอกและภายใน ขั้นตอนการจัดการตรงจุดนี้แนะนำให้ทำที่โรงเรือนสุกรทดแทนให้เรียบร้อยก่อนนำสุกรทดแทนเข้าโรงเรือน ผสมพันธุ์





การจัดการสภาพแวดล้อมและอากาศ

ควรเลี้ยงและจัดการสุกรสาวทดแทนให้มีพื้นที่ต่อตัวที่เหมาะสม รวมทั้งการระบายอากาศที่ดี ดังได้กล่าวรายละเอียดไว้แล้วในหัวข้อการเตรียมรับสุกรทดแทน เทคนิคเพิ่มเติมบางประการในจุดนี้ก็คือ ต้องดูแลจัดการให้สภาพแวดล้อมแห้ง เย็น และสะอาด จะช่วยลดปริมาณเชื้อโรคที่จะเข้าไปก่อผลเสียต่อระบบสืบพันธุ์ ลดปัญหาหนองไหลในสุกรสาวได้ดี อีกจุดหนึ่งที่จะแนะนำก็คือ เรื่องของจำนวนตัวที่เลี้ยงต่อคอก ควรเลี้ยงอยู่ที่ไม่เกิน 8-10 ตัวต่อคอก จะช่วยให้การตรวจเช็คสัตว์และการกระตุ้นสัตว์เป็นไปได้อย่างทั่วถึง

การจัดการให้เกิดความพร้อมของระบบสืบพันธุ์และพฤติกรรม

การจัดการกระตุ้นสุกรสาวแนะนำให้ทำ 2 ช่วง คือ ช่วงแรกทำที่โรงเรือนสุกรเตรียมทดแทน การกระตุ้นในช่วงนี้ทำได้โดยใช้พ่อพันธุ์ความคึกสูงอายุ 1 ปีขึ้นไปนำมาปล่อยตามทางเดินวันละ 2 ครั้ง เช้า-เย็น ครั้งละ 30 นาที เพื่อเปิดโอกาสให้แม่สุกรสัมผัสตัว กลิ่นและเสียงของพ่อสุกร การได้รับการกระตุ้นในช่วงแรกนี้จะมีผลทำให้การเป็นสัดครั้งแรกของสุกรสาวแสดงออกมารวดเร็วขึ้น ช่วงที่สองทำการฝึกกระตุ้นในโรงเรือนผสมพันธุ์ การได้รับการกระตุ้นในช่วงนี้จะทำให้พฤติกรรมเป็นสัดชัดเจนขึ้น รวมทั้งมีการยอมรับการผสมที่ดีด้วยการกระตุ้นด้วยการใช้พ่อพันธุ์นี้จะให้ผลดีที่สุดเมื่อสามารถทำให้พ่อสุกรกับสุกรสาวสามารถสัมผัสกันได้โดยตรง หรืออย่างที่เรียกกันว่า “จุมูกชนกัน”

การจัดการสุขภาพและภูมิคุ้มกัน

ในช่วงการรับเข้าเลี้ยงใหม่ควรมีการให้ยาปฏิชีวนะออกฤทธิ์กว้างในรูปแบบฉีดหรือผสมอาหารให้กินเป็นระยะเวลา 7-14 วันของการเข้าเลี้ยงในช่วงแรกหลังจากสุกรสาวปรับตัวเข้าเลี้ยงในโรงเรือนได้ประมาณหนึ่งสัปดาห์แล้ว ต้องพิจารณาการกระตุ้นภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันโรคที่สำคัญด้วยการทำวัคซีนตามโปรแกรมที่ทางสัตวแพทย์แนะนำให้ครบถ้วน เทคนิคบางประการที่แนะนำให้จัดการเพิ่มเติมในจุดนี้ก็คือ ในช่วงของการนำสุกรสาวเข้ามาเลี้ยงในโรงเรือนผสมพันธุ์นั้น ระหว่างรอผสมพันธุ์ควรจะได้มีการนำแม่สุกรลำดับท้องสูง (แม่สุกรแก่) ที่มีสุขภาพดีเข้ามาคลุกกับสุกรสาว เพื่อหวังผลในการสร้างภูมิคุ้มกันโรคทางระบบสืบพันธุ์บางชนิดที่ไม่สามารถทำวัคซีนได้





การจัดการช่วงผสม – อุ่มท้อง

การจัดการผสมพันธุ์

1.1 สุกรสาว เมื่อผ่านการจัดการในขั้นต้นต่างๆ ในโรงเรือนสุกรทดแทนและโรงเรียนผสมแล้ว การผสมพันธุ์แนะนำให้ผสมที่อายุตั้งแต่ 32 สัปดาห์ น้ำหนักประมาณ 120 กิโลกรัม ขึ้นไป การผสมทำ 2 ครั้ง ห่างกัน 12 ชั่วโมง โดยใช้พ่อพันธุ์ใช้งานคุณภาพน้ำเชื้อดี เริ่มผสมครั้งแรกเมื่อตรวจเช็คพบการเป็นสักรุ่นหนึ่งยอมรับการผสม และผสมครั้งที่สองห่างจากครั้งแรก 12 ชั่วโมง

1.2 แม่สุกร หลังจากผ่านขั้นตอนการหย่านมเข้ามาในโรงเรือนผสมพันธุ์แล้ว ต้องทำการตรวจเช็คสัดโดยละเอียด และสม่ำเสมอ วันละอย่างน้อย 2 ครั้ง เมื่อแม่สุกรเป็นสัดให้ดูคะแนนสภาพร่างกาย (Sow Condition Score) ประกอบการตัดสินใจผสม โดยทั่วไปผสมแม่สุกรเป็นสัดที่มีคะแนนสภาพร่างกาย 2-3 (ไม่ผอมเกินไป) สภาพขาและการทรงตัวดี การผสมทำ 2-3 ครั้ง ห่างกัน 12 ชั่วโมง โดยใช้พ่อพันธุ์คุณภาพน้ำเชื้อดี เริ่มผสมครั้งแรกเมื่อตรวจเช็คพบการสักรุ่นหนึ่งยอมรับการผสม และผสมซ้ำครั้งที่สองห่างจากครั้งแรก 12 ชั่วโมง และอาจผสมครั้งที่สาม อีกครั้งหากแม่สุกรยืนหนึ่งยอมรับการผสม เทคนิคบางประการที่จะแนะนำในจุดของการผสมพันธุ์ก็คือ ช่วงเวลาที่ใช้ในการผสมพันธุ์ ให้เลือกทำในช่วงเย็นสบาย เพื่อหลีกเลี่ยงความเครียดจากภาวะอากาศร้อน ซึ่งจะเป็นผลเสียในแง่ของพฤติกรรมผสม รวมถึงผลเสียในแง่การผสมติดและปริมาณลูกที่ควรจะได้ ในหน้าร้อนควรปรับเวลาการผสมในตอนเช้า และ เย็น เพื่อหลีกเลี่ยงอากาศร้อน



การจัดการหลังผสมพันธุ์

รายละเอียดขั้นตอนการผสมพันธุ์มีดังต่อไปนี้

2.1 นำเข้าของยืนรายตัว

2.2 โปรแกรมการให้อาหาร การให้อาหารในช่วงหลังผสมจนถึง 21 วันแรกจำกัดปริมาณการให้อาหาร อยู่ที่ 1.8 -2.0 กิโลกรัมต่อตัวต่อวัน หลังผ่านการตรวจเช็คการกลับสัดและตรวจเช็ค การอุ้มท้องแล้วปริมาณอาหารที่ให้คงอยู่ที่ 2.0 กิโลกรัมต่อตัวต่อวัน หลังจากนั้นปริมาณการให้ดูตามคะแนนสภาพร่างกายและลำดับท้องของแม่สุกร โดยแม่สุกรคะแนนสภาพร่างกาย 3 (รูปร่างดี)แนะนำให้อาหารคงปริมาณอยู่ที่ 2.0 กิโลกรัมต่อตัวต่อวัน สุกรสาวท้องแรกแนะนำให้อยู่ที่ 2.4กิโลกรัมต่อวัน ในแม่สุกรหากคะแนนสภาพร่างกายต่ำกว่า 3 แนะนำให้อาหารในปริมาณ 2.4-3.0กิโลกรัมต่อตัวต่อวัน ทั้งนี้ต้องพิจารณาดูความยากง่ายของการคลอด และนำหน้าลูกสุกรแรกคลอดประกอบการตัดสินใจในการให้อาหารแม่สุกรอุ้มท้องในช่วงท้ายนี้ด้วย

2.3 การจัดการสภาพแวดล้อม ยึดหลักการว่าต้องสะอาดแห้ง-เย็น และมีอากาศถ่ายเทได้สะดวกเพราะสภาพแวดล้อมที่กล่าวมาข้างต้นส่งผลดีต่อการปฏิสนธิ การฝังตัว และการอยู่รอดของตัวอ่อนรวมถึงสุขภาพของแม่สุกร การมีโปรแกรมการเก็บมูลสุกร การพ่นล้างเล้า การใช้น้ำหยดหรือสเปร์ยรวมถึงพัดลมเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้หลักการดังกล่าวข้างต้นประสบผลสำเร็จ

2.4 การจัดการสุขภาพและภูมิคุ้มกัน แม่สุกรเมื่อทำการผสมพันธุ์และผ่านการเช็คการกลับสัดแล้ว แม่สุกรที่เจ็บป่วยไม่กินอาหาร ต้องรีบบำบัดรักษาให้หายโดยเร็วที่สุดด้วย ยาปฏิชีวนะที่ออกฤทธิ์กว้าง ในช่วงของการเลี้ยงดูอยู่ในโรงเรือนผสมนี้ควรจัดให้มีโปรแกรมกำจัดพยาธิภายนอกพวกขี้เรื้อนให้ดี จะช่วยให้ระดับสุขภาพ และการกินอาหารของแม่สุกรในฝูงอยู่ในเกณฑ์ดีสม่ำเสมอนอกจากเรื่องสุขภาพ อีกเรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญก็คือการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยทั่วไปจะแนะนำให้ทำวัคซีนกระตุ้นภูมิคุ้มโรคสำคัญเพื่อให้แม่สุกรสามารถถ่ายทอดให้ลูกสุกรดูดนม ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการทำวัคซีนโดยทั่วไปมักกำหนดให้อยู่ในช่วงอุ้มท้องแก่ราว 4 – 6 สัปดาห์ก่อนถึงกำหนดคลอด

สำหรับรายละเอียดเรื่องชนิดวัคซีนและโปรแกรมที่แนะนำดูได้จากหัวข้อโปรแกรมวัคซีนในสุกรหรือโดยการศึกษากับสัตวแพทย์ในท้องที่ในช่วง 21 วันแรกหลังผสมไม่ควรเคลื่อนย้ายแม่สุกร

การจัดการช่วงคลอด - เลี้ยงลูก

การจัดการในช่วงคลอดและเลี้ยงลูก แนะนำให้แม่สุกรเข้าโรงเรือนคลอดก่อนการคลอด 7-14 วัน การเลี้ยงลูก และหย่านมที่ 24 - 28 วัน

การจัดการช่วงก่อนคลอด

เมื่อแม่สุกรอุมท้องได้ประมาณ 100 วัน ก็จะต้องนำแม่สุกรย้ายเข้าสู่โรงเรือนคลอดเพื่อจัดการช่วงก่อนคลอด เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและแนะนำให้จัดการ ดังต่อไปนี้

- 1.1 เตรียมคอกคลอด โดยการพ่นล้างทำความสะอาด ฆ่าเชื้อแล้วพักคอกไว้ 3-5 วันก่อนนำแม่สุกรเข้าคลอด
- 1.2 พ่นล้าง อ่างน้ำทำความสะอาดสุกร แล้วพ่นฆ่าเชื้อด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อในอัตราส่วนเจือจางพอเหมาะให้ทั่วตัว ก่อนนำแม่สุกรเข้าโรงเรือนคลอด
- 1.3 กำจัดพยาธิภายนอกและภายใน ที่ช่องยื่นเตรียมคลอดหรือช่องคลอดทันทีหลังการนำเข้าคลอด
- 1.4 การจัดการเรื่องอาหาร ให้คงระดับอาหารที่ให้ในช่วงท้องแก่ไว้จนถึง 5 วันก่อนคลอด จึงลดลงเหลือ 2.0 กิโลกรัมต่อตัวต่อวัน แล้วลดลงเหลือ 1.0 - 1.5 กิโลกรัมต่อตัวต่อวัน ที่ระยะ 3 วัน ก่อนคลอดในวันแสดงอาการคลอดให้งดอาหาร
- 1.5 การจัดการเรื่องน้ำ ต้องตรวจเช็คดูจ๊อบน้ำหรืออุปกรณ์ให้น้ำให้มีสภาพพร้อมใช้งานและควรมีปริมาณน้ำที่ไหลจากจ๊อบอย่างเพียงพอ อัตราไหล 2 ลิตรต่อนาที ตลอดช่วง ของการเข้าคลอดและเลี้ยง
- 1.6 การจัดการสุขภาพในช่วงก่อนคลอดนอกจากเรื่องการเจ็บป่วยที่จะต้องทำการบำบัดรักษาอย่างทันทีทันใดแล้ว สิ่งหนึ่งที่จะส่งผลต่อการคลอดก็คือ เรื่องการขับถ่ายมูลของแม่สุกรก่อนคลอดเพื่อให้แม่สุกรถ่ายมูลได้สะดวกท้องไม่ผูก ทำให้การคลอดเกิดขึ้น โดยง่ายและสะดวก แนะนำให้ใช้ดีเกลือ (แมกนีเซียมซัลเฟต) ผสมลงในอาหารอัตรา 1 ช้อนโต๊ะต่อตัวต่อวัน ในช่วง 3-5 วันก่อนการคลอด หรืออาจจะใช้หญ้าหรือรำหยาบแทนดีเกลือก็สามารถทำได้เช่นกัน
- 1.7 การจัดการสภาพแวดล้อม แม่สุกรในช่วงอุมท้องแก่เป็นแม่สุกรที่เครียดง่ายและไวต่อการเสียหายจากสภาวะอากาศที่ร้อนและอับทึบ จึงจำเป็นต้องมีระบบระบายความร้อนที่ดี อย่างน้อยที่สุดควรต้องใช้น้ำหยดร่วมกับพัดลมช่วยผ่อนคลายความร้อนจากสภาวะอากาศในช่วงเวลากลางวัน อีกจุดหนึ่งที่มองข้ามมิได้ คือเรื่องของการระบายเอาอากาศบริสุทธิ์จากภายนอกเข้ามาถ่ายเทเข้าในห้องคลอด ซึ่งจะช่วยให้แม่สุกรได้รับอากาศบริสุทธิ์พร้อมทั้งถ่ายเทความร้อน และความชื้นที่เกิดขึ้นในโรงเรือนออกไปได้มาก เรื่องดังกล่าวสามารถจัดการให้สำเร็จได้ง่ายโดยการปรับแต่งโรงเรือนให้สูง และมีความโปร่งทางด้านข้าง สำหรับหลักเกณฑ์ ที่แนะนำให้ปฏิบัติในเรื่องการใช้พัดลมและน้ำหยด มีดังนี้ คือจะเริ่มใช้พัดลมที่อุณหภูมิห้อง 28 องศาเซลเซียส ขึ้นไป และจะใช้น้ำหนักอุณหภูมิห้อง 30 องศาเซลเซียส ขึ้นไป



การจัดการช่วงการคลอด

- เมื่อตรวจเช็คโดยการบีบเต้านมดูพบว่ามึนน้ำนมไหลออกมา แม่สุกรจะเกิดการคลอดภายในอีก 12-24 ชั่วโมงข้างหน้า ขั้นตอนการจัดการมีดังต่อไปนี้
- 2.1 งดให้อาหาร ทันทีที่สังเกตเห็นการแสดงอาการคลอด
 - 2.2 จัดเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ ได้แก่ ไฟกก กล้องกก น้ำยาฆ่าเชื้อ ถุงมือล้างคลอด สารหล่อลื่น เช่น พวกลูบ เป็นต้น เพื่อใช้งานได้ทันทีเมื่อเกิดการคลอด
 - 2.3 สำหรับลูกสุกรเมื่อคลอดออกมาแล้ว จะเปิดไฟกกให้เมื่ออุณหภูมิห้องคลอดต่ำกว่า 30 องศาเซลเซียส
 - 2.4 ในขณะที่แม่สุกรกำลังคลอดให้เฝ้าดูอยู่ห่าง ๆ อย่าเข้าไปรบกวนแม่สุกรโดยไม่จำเป็น
 - 2.5 กรณีแม่สุกรคลอดได้เป็นปกติ ลูกคลอดแต่ละตัวทิ้งช่วงห่างกันประมาณ 10-15 นาที โดยไม่ต้องยุ่งเกี่ยวกับการช่วยล้างคลอดแต่ประการใด
 - 2.6 กรณีแม่สุกรคลอดผิดปกติ ทั้งช่วงนาน หรือมีอาการเบ่งคลอดนานแต่ลูกไม่ออกมาซึ่งมักพบในกรณีแม่ลำดับท้อง 6 ขึ้น หรือแม่ป่วย หรือแม่ที่มีคะแนนสุขภาพร่างกายสูง 4 ถึง 5 (อ้วนมาก) ให้พิจารณาช่วงล้างคลอดเอาลูกออก โดยผู้ที่ทำการช่วยต้องทำด้วยหลักความสะอาดมีการฆ่าเชื้อและหล่อลื่นอย่างดี ก่อนการล้างคลอดหลังการล้างช่วยคลอดต้องฉีดยาปฏิชีวนะให้โดยทันที เพื่อลดปัญหาการอักเสบหลังการคลอด ดูแลแม่สุกรให้กินน้ำและอาหารภายใน 1 วันหลังการคลอดสิ้นสุดลง ตรวจเช็คสภาพเต้านมและช่องคลอดว่าเกิดปัญหาการอักเสบหรือไม่ หากมีจะได้จัดการบำบัดรักษาได้อย่างทัน่วงที
 - 2.7 หลังการคลอดสิ้นสุดลง ควรดูแลลูกสุกรให้ได้รับน้ำนมเหลืองโดยทั่วถึงกันหากพบว่าจำนวนลูกสุกรมากกว่าหรือเท่ากับจำนวนเต้านม ต้องพิจารณาช่วยจัดฝากกับแม่สุกรที่คลอดใกล้เคียงกันโดยเร็วที่สุดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจัดฝากหรือฝากเลี้ยง โดยปกติจะจัดให้จำนวนเต้านมมากกว่าจำนวนลูกอยู่ 2 เต้าหากฝากแม่อื่นไม่ได้ให้พิจารณาสลับลูกในแม่นั้นดูจนหมดทุก 3-4 ชั่วโมง ทั้งนี้เพื่อให้ลูกสุกรได้รับน้ำนมเหลืองที่มีภูมิคุ้มกันโรคโดยทั่วถึงกัน
 - 2.10 การทำคลอด แนะนำให้ตัดเชี้ยว ตัดหาง ฉีดยาตุเหล็กให้ลูกสุกรหลังการคลอด 12-24 ชม. การตัดเชี้ยวต้องตัดให้ชิดเหงือกอย่าให้บิ่นหรือแตก ตัดหางออก 1/3-1/2 ของความยาวหางการให้ยาตุเหล็กฉีดให้ในขนาดที่กำหนดไว้ตามฉลากข้างขวด
 - 2.9 การให้เบอร์ลูกสุกรมี 2 แบบ หากให้เบอร์โดยการตัดหูจะพร้อมกับการตัดเชี้ยวตัดหาง หากให้เบอร์โดยการสักใบหูจะทำที่อายุ 2-3 สัปดาห์

การจัดการช่วงเลี้ยงลูก

การจัดการในช่วงนี้จะส่งผลถึงการเจริญเติบโตของลูกสุกรและสภาพความสมบูรณ์รวมถึงความคงทนของแม่สุกร รายละเอียดของการจัดการมีดังต่อไปนี้

3.1 น้ำ ต้องมีกินอย่างเพียงพอทั้งแม่และลูกสุกร ในส่วนของลูกสุกรนั้นสามารถที่จะเสริมได้โดยใช้ถ้วยใส่น้ำให้ลูกสุกรกินหลังคลอด 2 - 3 วันแรก ที่ยังไม่สามารถกินน้ำจากจ๊ับน้ำได้ หากลูกสุกร กินน้ำได้อย่างเพียงพอจะพบว่าการกินอาหารและการเจริญเติบโตจะดีมาก

3.2 อาหาร ในแม่สุกรจะเริ่มให้อาหารตั้งแต่หลังคลอดไปจนถึงก่อนหย่านมโดยปริมาณที่ให้จะเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาการเลี้ยงลูก ในลูกสุกรแหล่งอาหารหลัก คือ น้่านมแม่สุกรในช่วงสัปดาห์แรกจะปล่อยให้ลูกสุกรดูดนมแม่สุกรอย่างเต็มที่หลังจากนั้นจะเริ่มให้อาหารเลียราง เพื่อฝึกการกินอาหารและกระตุ้นการสร้าง และหลั้ย่อยเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงอาหารในช่วงหลังหย่านม ให้อาหารเลียรางจะในช่วงอายุ 3-7 วัน ปริมาณการให้ยึดหลักให้ทีละน้อย ๆ บ่อยครั้งและได้กินอย่างทั่วถึง

3.3 สภาพแวดล้อม ในชองคลอดหรือคอกคลอดหากเราพิจารณาตามความต้องการของสุกรน่าจะยึดหลัก แห้งสะอาด อบอุ่นสำหรับลูก และแห้ง สะอาด เย็นสบายสำหรับแม่ ดังนั้นในการจัดการประจำวัน การเก็บกวาดมูลสุกร การเก็บกวาดเศษอาหาร การใช้ไฟกก กล่องกก การใช้น้ำหยดพัดลม การระบายอากาศเข้าแล้วคลอดจึงเป็นการจัดการที่ต้องทำเป็นประจำทุกวัน เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามหลักการที่วางไว้ การใช้อุปกรณ์ที่ให้ความอบอุ่นพวกไฟกกในแถบร้อนชื้นจะเน้นให้กับลูกสุกรในช่วงหลังคลอด 5-7 วันเท่านั้น เพราะไม่ต้องการให้สภาพแวดล้อมของแม่สุกรเสียไปเนื่องจากความร้อนที่มากเกินไปจากอุปกรณ์ ไฟกก

3.4 การจัดการสุขภาพ ในช่วงการเลี้ยงลูกนี้สำหรับแม่สุกรจะให้ความสำคัญกับการเจ็บป่วย มดลูกอักเสบ เต้านมอักเสบ ต้องจัดการบำบัดรักษาให้หายโดยเร็วที่สุด ในลูกสุกรเมื่อพบอาการท้องเสียก็ได้จัดการรักษาโดยใช้ยากรอกหรือยาฉีดให้หายโดยเร็วที่สุด นอกจากเรื่องการรักษาด้วยยาปฏิชีวนะแล้ว ยังต้องดูเรื่องการจัดการสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมสำหรับแม่และลูกสุกร ในกรณีที่ลูกสุกรเกิดอาการท้องเสียในช่วงการให้อาหารเลียรางให้งดอาหาร 1-2 มื้อ จะช่วยบรรเทาอาการไปได้มาก สำหรับแม่สุกรหลังจากเลี้ยงลูกได้ประมาณ 3 สัปดาห์ ก็แนะนำให้ทำวัคซีนป้องกันโรคระบาดที่สำคัญ เช่นอหิวาต์สุกรหรือพิษสุนัขบ้าเทียม เพื่อเป็นการกระตุ้นภูมิคุ้มกันให้สูงขึ้นอีกครั้งก่อนนำกลับไปผสมพันธุ์

การจัดการหย่านม

ในลูกสุกรจะมีการหย่านมอยู่ 2 ช่วงคือ ช่วงแรกเป็นการหย่านมเพื่อช่วยสภาพแม่และลูกสุกรที่น้ำหนักน้อยการหย่านมในช่วงนี้จะแยกลูกที่กินอาหารเลียรางดีแล้วที่อายุ 20-21 วัน น้ำหนักราว 6.0 กิโลกรัม ขึ้นไปออกจากแม่ ช่วงที่สองเป็นการหย่าตามโปรแกรมการหย่านมที่ 24-28 วัน หลังจากการหย่านมในแต่ละครั้งจะต้องมีการจัดฝากลูกสุกรตัวเล็กที่น้ำหนักต่ำกว่า 6.0 กิโลกรัมนำไปฝากเลี้ยงกับแม่สุกรเลี้ยงลูก ซึ่งได้ตั้งลูกสุกรหย่านมออกไปก่อนหน้านี เพื่อช่วยลดการสูญเสียลูกสุกรที่อ่อนแอหลังหย่านม